

EDUKACJA MIĘDZYKULTUROWA

2013, nr 2

EDUKACJA MIĘDZYKULTUROWA

Rada naukowa:

José L. da Costa (Faculty of Education University of Alberta, Edmonton, Canada), Zenon Jasiński (Uniwersytet Opolski), Bronislava Kasáčová (Pedagogická fakulta Univerzity Mateja Bela, Banská Bystrica, Słowacja), Tadeusz Lewowicki (Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Uniwersytet Śląski – przewodniczący Rady), Jerzy Nikitorowicz (Uniwersytet w Białymstoku), Marian Nowak (Katolicki Uniwersytet Lubelski), Katarzyna Olbrycht (Uniwersytet Śląski), Idzi Panic (Uniwersytet Śląski), Wiktor Rabczuk (PEDAGOGIUM Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie), Jana Raclavská (Katedra slavistiky – Oddělení polonistiky, Ostravská univerzita v Ostravě, Czechy), Halina Rusek (Uniwersytet Śląski), Andrzej Sadowski (Uniwersytet w Białymstoku), Mirosław Sobecki (Uniwersytet w Białymstoku), Lech A. Suchomłynow (Інститут філології, Кафедра Полоністики, Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Ukraina), Marta M. Urlińska (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu)

Zespół redakcyjny:

Ewa Ogrodzka-Mazur (redaktor naczelny), Alina Szczurek-Boruta (zastępca redaktora naczelnego), Anna Gajdzica, Barbara Grabowska (sekretarze redakcji), Adam Mikrut (redaktor statystyczny), Urszula Klajmon-Lech (redaktor językowy – język polski), Agata Cienciała (redaktor językowy – język angielski)

Adres redakcji:

„Edukacja Międzykulturowa”
Uniwersytet Śląski Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji
ul. Bielska 62, 43–400 Cieszyn, tel. 33 8546202

Recenzent tomu: dr hab. Mirosław Sobecki, prof. UwB

Redaktor prowadzący: Paweł Jaroniak

Redaktor techniczny: Ryszard Kurasz

Korekta: Sylwia Kowalska

Projekt logo: Tadeusz Lewowicki

Projekt okładki: Krzysztof Galus

© Copyright by Wydawnictwo Adam Marszałek
Toruń 2013

ISBN 978-83-7780-692-0
ISSN 2299-4106

Publikacja dofinansowana przez Uniwersytet Śląski w Katowicach

Wydawnictwo prowadzi sprzedaż wysyłkową:
tel./fax 56 648 50 70; e-mail: marketing@marszalek.com.pl

Wydawnictwo Adam Marszałek, ul. Lubicka 44, 87-100 Toruń
tel. 56 664 22 35, 56 660 81 60, e-mail: info@marszalek.com.pl, www.marszalek.com.pl

Drukarnia nr 2, ul. Warszawska 52, 87-148 Łysomice, tel. 56 678 34 78

Spis treści

Wprowadzenie 11

ARTYKUŁY I ROZPRAWY

TADEUSZ LEWOWICKI
Edukacja wobec odwiecznych i współczesnych problemów
świata – konteksty i wyzwania edukacji międzykulturowej 19

WIKTOR RABCZUK
Czynniki niesprzyjające i chroniące w przebiegu
kariery szkolnej uczniów imigrantów 38

MAREK REMBIERZ
Polskie doświadczenie wielokulturowości w interpretacji Jana Pawła II
jako inspiracja dla edukacji międzykulturowej 57

RELACJE I KOMUNIKATY Z BADAŃ

ADELA KOŻYCZKOWSKA
„Młodokaszubi” – fenomen kulturowy. Przyczynek do namysłu
nad edukacją regionalną 97

AGATA ŚWIDZIŃSKA
Wybrane konteksty edukacji międzykulturowej
na Lubelszczyźnie 134

FORUM MŁODYCH PEDAGOGÓW MIĘDZYKULTUROWYCH

ALEKSANDRA GANCARZ

Wykorzystanie wiedzy i umiejętności zdobytych w Kole Naukowym Edukacji Międzykulturowej w pracy zawodowej absolwentów Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego 153

KATARZYNA W. CZEPIEL

Wyznaczniki poczucia tożsamości regionalnej mieszkańców Zagłębia Dąbrowskiego 163

PRAKTYKA EDUKACYJNA

JUSTYNA JABŁEKA, IRENA KUBAK

Koło Naukowe Edukacji Międzykulturowej jako przykład dobrego połączenia studenckiej praktyki z akademicką teorią 181

REGINA PAZDUR

„Ja w wielokulturowym świecie”.
Scenariusze zajęć pozalekcyjnych z zakresu edukacji regionalnej, wielo- i międzykulturowej ..... 190**OŚRODKI NAUKOWO-BADAWCZE ZAJMUJĄCE SIĘ
EDUKACJĄ MIĘDZYKULTUROWĄ W POLSCE**

EWA OGRÓDZKA-MAZUR, ALINA SZCZUREK-BORUTA

Działalność naukowo-badawcza Zakładu Pedagogiki Ogólnej Uniwersytetu Śląskiego na Wydziale Etnologii i Nauk o Edukacji w latach 1989–2012. Wokół cieszyńskiej szkoły badań pogranicza 219

RECENZJE

TADEUSZ LEWOWICKI

S. Sysojewa, T. Kristopczuk: *Oswitni systemy krain europejsko sojuszu: zagalna charakteristika* 235

BARBARA CHOJNACKA-SYNASZKO

W. Kremień, T. Lewowicki, J. Nikitorowicz, S. Sysojewa (red.): *Edukacja w społeczeństwach wielokulturowych* 240

ALEKSANDRA MINCZANOWSKA

T. Lewowicki, J. Suchodolska (red.): *Dzieci w procesie kształtowania postaw kulturowych. Przewodnik po ścieżkach edukacji regionalnej, wielo- i międzykulturowej. Materiały dla nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych* 244

ANNA GAJDZICA

T. Lewowicki, J. Suchodolska (red.): *Dzieci i młodzież w procesie kształtowania postaw kulturowych. Przewodnik po ścieżkach edukacji regionalnej, wielo- i międzykulturowej. Materiały dla nauczycieli gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych* ..... 247**ROZPRAWY DOKTORSKIE**

Prace doktorskie z zakresu edukacji wielo- i międzykulturowej obronione w 2012 roku w dyscyplinie pedagogika 253

KRONIKA

TOMASZ BAJKOWSKI

Zróżnicowanie przestrzeni życia – współczesne wyzwania pedagogiki społecznej. Goniądz, 22–23 maja 2012 roku 257

TOMASZ SOSNOWSKI
Kompetencje do komunikacji międzykulturowej w aspekcie
tradycyjnej wielokulturowości regionu i procesów migracyjnych.
Supraśl, 13–14 września 2012 roku 260

ALICJA HRUZD-MATUSZCZYK
Kultura w edukacji międzykulturowej.
Cieszyn – Ustroń, 24–26 września 2012 roku 263

JERZY NIKITOROWICZ
III Międzynarodowa Konferencja poświęcona dziedzictwu
i problemom nauki i kultury polonijnej: „Promocja
kulturowo-informacyjna współczesnego wychodźstwa
a dziedzictwo narodowe emigracji” pod patronatem
Jego Ekscelencji Tomasza Orłowskiego, Ambadora Rzeczypospolitej
Polskiej we Francji. Paryż, 13–14 grudnia 2012 roku 269

BIBLIOGRAFIA

Prace z edukacji wielo- i międzykulturowej wydane w roku 2012 285

Bibliografia prac z serii Edukacja Międzykulturowa 289

Nota o autorach 296

Contents

Introduction 11

ARTICLES AND TREATISES

TADEUSZ LEWOWICKI
Education in the face of eternal and contemporary world problems –
contexts and challenges of intercultural education 19

WIKTOR RABCZUK
Unfavourable and protective factors in school career of immigrant
learners 38

MAREK REMBIERZ
Polish experience of multiculturalism in the interpretation
of John Paul II as an inspiration for intercultural education 57

RESEARCH REPORTS AND ANNOUNCEMENTS

ADELA KOŻYCKOWSKA
'Young Kashubians' – a cultural phenomenon.
A contribution to reflection on regional education 97

AGATA ŚWIDZIŃSKA
Selected contexts of intercultural education
in the region of Lublin 134

FORUM OF YOUNG INTERCULTURAL EDUCATORS

ALEKSANDRA GANCARZ

Application of the knowledge and skills acquired in the Science Club of Intercultural Education in professional work of the graduates of the Faculty of Ethnology and Education at the University of Silesia 153

KATARZYNA W. CZEPIEL

Determinants of the feeling of regional identity among Zagłębie Dąbrowskie residents 163

EDUCATIONAL PRACTICE

JUSTYNA JABŁEKA, IRENA KUBAK

The Science Club of Intercultural Education as an example of beneficial combination of student practice and academic theory 181

REGINA PAZDUR

'I in the multicultural world'. Scenarios of extracurricular classes in regional, multi- and intercultural education 190

RESEARCH CENTRES FOR INTERCULTURAL EDUCATION IN POLAND

EWA OGRODZKA-MAZUR, ALINA SZCZUREK-BORUTA

Science and research activity of the Section of General Pedagogy of the University of Silesia in the Faculty of Ethnology and Education in 1989–2012. Around the Cieszyn school of borderland studies 219

REVIEWS

TADEUSZ LEWOWICKI

S. Sysojewa, T. Kristopczuk: Oświatni systemy krajów europejsko-sojuzu: zagalna charakteristika /Education systems in EU countries: basic characteristics/ 235

BARBARA CHOJNACKA-SYNASZKO

W. Kremień, T. Lewowicki, J. Nikitorowicz, S. Sysojewa (eds.): Edukacja w społeczeństwach wielokulturowych /Education in multicultural societies/ 240

ALEKSANDRA MINCZANOWSKA

T. Lewowicki, J. Suchodolska (eds.): Dzieci w procesie kształtowania postaw kulturowych. Przewodnik po ścieżkach edukacji regionalnej, wielo- i międzykulturowej. Materiały dla nauczycieli przedszkoli i szkół podstawowych /Children in the process of shaping cultural attitudes. A guide to the paths of regional, multi- and intercultural education. Materials for teachers of pre- and early school education/ 244

ANNA GAJDZICA

T. Lewowicki, J. Suchodolska (eds.): Dzieci i młodzież w procesie kształtowania postaw kulturowych. Przewodnik po ścieżkach edukacji regionalnej, wielo- i międzykulturowej. Materiały dla nauczycieli gimnazjów i szkół ponadgimnazjalnych /Children and youth in the process of shaping cultural attitudes. A guide to the paths of regional, multi- and intercultural education. Materials for teachers of pre- and early school education/ 247

DOCTORAL THESES

Doctoral theses on multi- and intercultural education defended in 2012 in the discipline pedagogy 253

CHRONICLE

TOMASZ BAJKOWSKI

Differentiation of life space – contemporary challenges
of social pedagogy. Goniądz, 22–23rd May, 2012 257

TOMASZ SOSNOWSKI

Competences to intercultural communication in the aspect
of traditional multiculturalism of the region and migration processes.
Supraśl, 13–14th September, 2012 260

ALICJA HRUZD-MATUSZCZYK

Culture in intercultural education.
Cieszyn – Ustroń, 24–26th September, 2012 263

JERZY NIKITOROWICZ

The 3rd International Conference on the heritage and science
and culture issues of the Polish community abroad 'Cultural
and information promotion of contemporary emigration
and its national heritage' under the patronage of His Excellency
Tomasz Orłowski, Polish Ambassador in France.
Paryż, 13–14th December, 2012 269

BIBLIOGRAPHY

Works on multi- and intercultural education published in 2012 285

Bibliography of the series 'Intercultural Education' 289

Note about authors 296

Nota o autorach

Bajkowski Tomasz, dr, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii.

Chojnacka-Synaszko Barbara, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Czepiel W. Katarzyna, mgr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Gajdzica Anna, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Gancarz Aleksandra, mgr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Grabowska Barbara, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Hruzd-Matuszczyk Alicja, mgr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, doktorantka Uniwersytetu Śląskiego.

Jabłeka Justyna, mgr, absolwentka Uniwersytetu Śląskiego, Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, aktualnie studentka II roku studiów drugiego stopnia na specjalności animacja społeczno-kulturalna z turystyką kulturalną.

Koźczkowska Adela, dr, Uniwersytet Gdański, Wydział Nauk Społecznych.

Kubak Irena, mgr, absolwentka Uniwersytetu Śląskiego, Wydziału Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie, aktualnie nauczycielka edukacji wczesnoszkolnej.

Lewowicki Tadeusz, prof. zw. dr hab., Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Minczanowska Aleksandra, dr, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Nikitorowicz Jerzy, prof. zw. dr hab., Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii.

Ogrodzka-Mazur Ewa, prof. UŚ dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Pazdur Regina, studentka III roku studiów pierwszego stopnia na specjalności zintegrowana edukacja wczesnoszkolna i wychowanie przedszkolne, Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Rabczuk Wiktor, prof. zw. dr hab., PEDAGOGIUM Wyższa Szkoła Nauk Społecznych w Warszawie.

Rembierz Marek, dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Sosnowski Tomasz, dr, Uniwersytet w Białymstoku, Wydział Pedagogiki i Psychologii.

Świdzińska Agata, dr, Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie, Wydział Pedagogiki i Psychologii.

Szczurek-Boruta Alina, prof. UŚ dr hab., Uniwersytet Śląski, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji w Cieszynie.

Informacja dla Autorów „Edukacji Międzykulturowej”

Publikacja w czasopiśmie „Edukacja Międzykulturowa” wymaga spełnienia przez Autorów wymogów formalnych, merytorycznych i technicznych. Autor winien złożyć oświadczenie o oryginalności tekstu oraz o tym, że tekst nie był wcześniej publikowany w żadnym wydawnictwie.

Redakcja przyjmuje materiały autorskie w wersji elektronicznej (plik .doc lub .rtf) i w formie wydruku.

Redakcja nie zwraca nadesłanych materiałów i zastrzega sobie prawo dokonywania formalnych zmian i niezbędnych skrótów.

Wymogi techniczne tekstów

Objętość tekstu: max. 0,5 arkusza wydawniczego; edytor tekstu: Word for Windows; tekst zasadniczy: czcionka Times New Roman 12 punktów, interlinia 1,5; przypisy: czcionka 10 punktów, interlinia 1 – na końcu każdej strony; akapit – 1 cm; marginesy – 2,5 cm; język publikacji: polski lub angielski.

Należy dołączyć: *streszczenie* (do 0,5 strony) w języku polskim i angielskim, należy podać autora tłumaczenia; *słowa kluczowe*; ułożoną w porządku alfabetycznym *Bibliografię*; krótką *Notę o autorze*.

Autor powinien dostarczyć materiał ilustracyjny (zdjęcia, wykresy, tabele) w formie osobnych plików graficznych czarnobiałych lub w skali szarości.

Technika sporządzania przypisów

1. Tytuły czasopism podajemy czcionką prostą w cudzysłowie, np.: „Kwartalnik Pedagogiczny”.
2. Pozostałe tytuły (artykułów, książek, map i innych utworów) zapisujemy kursywą bez cudzysłowu, np.:
U. Dernowska: *Badania jakościowe w pedagogice: cechy i wybrane strategie jakościowych badań terenowych*. „Ruch Pedagogiczny” 2007, nr 5–6.
D. Kubinowski: *Jakościowe badania pedagogiczne. Filozofia – Metodyka – Ewaluacja*. Lublin 2010, Wyd. UMCS.

3. Artykuły z dzieł zbiorowych cytujemy następująco:

T. Lewowicki: *O doświadczeniach edukacji wielokulturowej oraz perspektywie edukacji i pedagogiki międzykulturowej*. W: T. Lewowicki, E. Ogrodzka-Mazur, A. Szczurek-Boruta (red.): *Edukacja międzykulturowa – dokonania, problemy, perspektywy*. Cieszyn – Warszawa – Toruń 2011, Wydział Etnologii i Nauk o Edukacji Uniwersytetu Śląskiego, Wyższa Szkoła Pedagogiczna ZNP w Warszawie, Wydawnictwo Adam Marszałek, s. 479.

4. Przy kolejnym, bezpośrednim odwołaniu się do tego samego artykułu/książki zapisujemy następująco:

Tamże, s. 481–482.

5. Przy następnym odwołaniu się do tego samego artykułu/książki zapisujemy następująco:

U. Dernowska: *Badania jakościowe w pedagogice: cechy i wybrane strategie jakościowych badań terenowych*. „Ruch Pedagogiczny” 2007, nr 5–6, s. 24.

D. Kubinowski: *Jakościowe badania pedagogiczne. Filozofia – Metodyka – Ewaluacja*. cyt. wyd., s. 28.

T. Lewowicki: *O doświadczeniach edukacji wielokulturowej oraz perspektywie edukacji i pedagogiki międzykulturowej*. W: T. Lewowicki, E. Ogrodzka-Mazur, A. Szczurek-Boruta (red.): *Edukacja międzykulturowa – dokonania, problemy, perspektywy*. cyt. wyd., s. 489.

6. Przy odsyłaniu do stron internetowych należy, po podaniu autora, tytułu artykułu, „adresu” internetowego, podać też w nawiasie datę korzystania ze strony, np.:

J. G. Melton: *New Age Transformed*. <http://religiousmovements.lib.virginia.edu/nrms/newage.html> (15.03.2011).

7. W przypisach nie podajemy godności, funkcji i tytułów autorów, np.: ks., prof., dr, itd., podajemy natomiast tytuły: św., bł.

8. Jeśli w publikacji nie podano miejsca lub roku wydania, piszemy odpowiednio: bmw, brw, bmirw.

Kontakt z redakcją „Edukacji Międzykulturowej”

Sekretarze redakcji: Anna Gajdzica ✉ annagajdzica@interia.eu
Barbara Grabowska ✉ basiagra@wp.pl